

ACC. NR M. 13381 : 1-7.

Landskap: Öland Upptecknare: Fritz Carlsson, Skärbo
Härad: Nöckleby Berättare: "
Socken: Skuterstad Berättarens yrke: f. d. hem. ägare
Uppteckningsår: 1954 Född år 1881 i Stenåsa

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Skajstäng, majträd och lövhuddor. s. 1-4.
Hemmetts prydnade. s. 5-7.

LUF 46.
" 49.

- =====
- 1) Brukade man klä majstång i Eder hemtrakt?
 - 2) Vet Ni om seden att klä majstång blivit införd så sent att någon kan erinra sig när det skedde?
 - 3) Hade man en annan benämning än majstång (menträd el. dyl.)
 - 4) Användes samma majstång år f. år eller hämtades ny från skogen varje midsommar? Hämtades den från allmänningen el. från någon speciell äga i byn.
 - 5) Vilket trädslag skulle den vara av?
 - 6) Tävlade byarna om att ha den högsta stängen? Vilken fördel innebar det i så fall att ha den högsta?
 - 7) Grävdes trädet upp med roten. I så fall varför? Eller höggs och sågades det omkull. Hur transporterades trädet hem? Kvistades det i skogen? Varför?
 - 8) Berätta utförligt hur majstången såg ut och hur det gick till att kläda den.
 - 9) Hur förfor man vid resandet av stängen?
 - 10) Hur länge fick klädseln sitta kvar? Vad gjorde man med stängen då klädseln var borttagen? Förvarades den till nästa år
 - 11) Förekom det att byarna stulo varandras majstänger eller prydnader på densamma?
 - 12) Har man majstång fortfarande? Om inte när och varför har bruket upphört?
 - 13) Har majstångsresandet mött motstånd från prästerskapet eller religiösa sammanslutningar?
Har majstångsresandet varit belagt med böter?
 - 14) Känner Ni till att man rest majstänger i någon stad? I så fall vilken? Kan någon erinra sig när saken infördes eller är den gammal tradition? Beskriv så utförligt som möjligt denna stadsmajstång med ledning av föregående frågor.
 - 15) Har man haft majträäd (ett med undantag av toppen kvistat träd, el. dyl.) I så fall vid vilka tillfällen. Höggs det ned först eller kvistades det där det växte?
 - 16) Lövade man allmänt vid midsommar? I så fall var och i vad syfte, prydnads-, magiskt el. dyl.?
 - 17) Känner Ni till om man vid 1 maj, midsommar eller någon annan högtid byggt lövhyddor? Varför? Är seden gammal på Eder ort?
 - 18) Restes majstång vid varje gård eller endast vid herrgårdar, bruk el. dyl.?
 - 19) Reste man majstång endast i prydnadssyfte, eller anlade man andra synpunkter på den?

L U N D

HEMMETS PRYDANDE.

- 1) Lövning. Lövade man i hemmet vid vissa tillfällen? I så fall vilka? Vad lövade man med? Hur placerades lövruskorna? Om öppen spis fanns, brukade man då löva den? I så fall när?
- 2) Golvet. Brukade man i Eder hemtrakt strö golvet vid vissa tillfällen? I så fall när och med vad? Halm, ene, sand, löv eller annat? Varför gjorde man det? Beskriv seden så ingående som möjligt? Finns det någon i Eder trakt som ännu vid något tillfälle beströr golvet? Hur ofta skurades golvet? Vad för slags mattor användes? Användes mattor dagligen eller endast vid vissa högtider? I så fall vilka?
- 3) Väggprydnader. Hur pryddes väggarna? Om man satte upp bonader, hade man dessa uppe året runt eller endast vid vissa högtider? När ungefär började man tapetsera rummen? Hur sågo dessa första tapeter ut? När började man i Eder hemtrakt pryda väggarna med tavlor? Vad föreställde dessa första tavlor och var inköptes de?
- 4) Bords- och skåpprydnader. Hade man dukar på bordet till vardags eller endast vid vissa högtider? I så fall vilka? Använde man olika slags dukar vid olika högtider? I så fall beskriv dessa, färg, mönster, etc. Hade man prydnader på skåpen? Beskriv dessa i så fall. Hur pryddes bordet vid de olika årshögtiderna, jul, midsommar, påsk och pingst? Prydde man bordet på särskilt sätt vid familjefester såsom bröllop, barndop, begravning, födelse eller namnsdag? Beskriv detta i så fall så ingående som möjligt.
- 5) Spisar. Vad använde man för slags spis i de olika rummen, öppen spis, sättugn, kamin eller annat? Beskriv dessa så noggrant som möjligt.
- 6) Belysning. Beskriv vilka olika slags belysningsanordningar man hade innan elektriskt ljus infördes.
- 7) Blommor. Hade man avskurna blommor i vasar? Om inte, när började man sätta in sådana? Hade man kruksblommor i fönstren? I så fall vilka sorter? Hur fick man sticklingar? Ansågs det t.ex. särskilt tursamt om man stal dem?
- 8) Andra prydnader. Känner Ni till några andra prydnader i hemmet, t.ex. halmkranor vid jul eller vid andra högtider etc. Beskriv i så fall dessa så ingående som möjligt. Beträffande ovanstående frågor, skulle vi vara mycket tacksamma om vi kunde få besvarade med utgångspunkt från ett bestämt hem, t. ex. Edert föräldra- morföräldra- eller farföräldrahem, eller något annat, som Ni väl känner. Det vore också bra om Ni hade möjlighet att redogöra för de ändringar, som beträffande ovanstående företagits i ifrågavarande hem.

LUF46.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

- 1) Man blände alltid majstån i min
kumbyggst.
- 2) Ingen av svande kan minnas när sedan
att "klä majstån" infördes.
- 3) Ben användig "Nils sommarstån" förklarar om
- 4) På Öland (Ätmostens södra Öland) där och har varit
en skoglös land: förklarade majstången där
och där ända än från år.
- 5) Majstången där är gran.
- 6) De by kyrkor som är byggda kumby förtäna den
höjta stängan. Dens stället däröver.
- 7) Träden sägas av vid rötter.
- 8) Majstången består av en gransspira, ju längre
ju bättre. Den ledes över tvorne bocken.
i toppen sättes en flagga. Cirka 2 meter därunder
fästas 2 st. Cirka 1,5 meter långa ribbor
i kryss. Några meter därunder fästades

en småt knyts av ribbor, något längre
än de övriga. Sedan virades hela stängen
med lör och vitla blommor: även de knytrade
ribborna virades med lör och blommor.
Sedan bands 8 st kraus av blommor
och lör, vilka fästades i ändarna på de
lörkladda "ärmarna".

9/ Vid provandit av stängen grov först en hål
i marken, cirka 0,5 meter. Vid detta placerades
stängens stordåda. 3, eller 4 st. brandhakar
hembades, och de prestigaste karlarna tillkallades.
Stängens stordåda fördes i hålet, och karlarna
började lyfta i tappan. En karl parade "poten"
vid marken, de övriga lyfte så högt de kunde
för att sedan följa efter med brandhakerna.
När den var upp småt centner, tog någon
haken om stängen, och hindrade den att
"gå över".

- 10/ Under 3 de åren fick bladet sitta på, och
 alla dommar samlades omkring stängen
 för dans och lek. När stängen togs över
 "Laurades ihull" blades den ut och inlades
 på något lämpligt ställe i förvar till nästa år.
- 11/ Någon gång förekom, att den ena byns ungdom
 försände prydnaden, på den andra byns mejsting.
- 12/ Fortfarande blades mejsting. mest av den of-
 fta gamla ungdommen (barn). Det finnes en
 så mycket annat som ungdommen mera
 intressera sig för, särskilt som av staden
 har försunnit sig i bilismens tidvar.
- 13/ Något motstånd mot mejstingsresandet
 i religiöst hänseende. men böta därför
 har ej förekommit här.
- 14/ Mejsling i stad. har här ej försport.
- 15/ Mejsling har ej förekommit.
- 3/

- 16) Man blädde med löv av björk eller asp.
midsommars afton. Spräng dörrarna på knets
sida. Fome i rummen. Överallt där löv
kunde fasthållas. Delar i fengnadsöfste. och
delar var det en vana, eller tradition. Man
liksom hade en behov att så sina midsommar
Alla lövblåsing var det ingen midsommar.
17) Lövhyddor förekommo g!
18) Mejs tångar restes här sudart. En i varje by.
19) Lövhyddor med Mejs tångar. var nog mest
att få en samlingsplangt för ungdommen
samt gammal tradition

L. U. F. 49.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUNDHerminets prydande

1/ Lörning. På Midsommara lövade man i hemmen med björk- eller asplöv. Lörningsramarna placeras kringt bäddarna och skåpen. Öppna spisfåror i den gård eller stuga och den bländas med lövskor. Lörning förkom endast vid Midsommara.

2/ Gabot. En strö hamm på glödet vid jul "Julthalm" har ej förkommit under så nära tid. Men deremot med bakskålen, eller sand, utdrig med löv, detta gödes nog av praktiska skäl. När ströningen käftas bort över gabot rent, hade den icke funnits så hade det varit mera nedslätt. Gabot skrevades vid i min barndom, endast vid jul, för Midsommara, och vid någon högtidlighet

3/ i familjen

Vid högtidliga tillfällen användes
trasmattor.

3/ Väggpapper

Vanligtvis hade man tapeter på väggarna
så länge jag minner tillbaka. Tapeter utestru-
= kunde med bibliska motiv börjad
användas ungefär år 1880 - 1890.

4/ Bords- och skåpbyråer

Träskåp användes aldrig till vardags.
Endast vid högtider och familjefester.
Det var nog samma skåp som användes
borden. Och på byråerna i övrigt ämnade.
Då på många byråer nog ej fanns i den förtiga
byggnaden.

5/ Spisar

Och där fanns endast en öppen spis i bo-
= städerna. Och den fanns i köket.

6/ För belysning användes fotogenlampor
Stearinljus. Tidigare användes Tranlampor.
Deri brändes "Låttan". Iven hemmas täpta
"dankar" av djurtalg användes.

7/ Blommar och krämer (blommar i vasen
föregående dag användes nägot för seckelkiftet.
Krukblommar i fönstern fanns "Lörkejör"
"Pelargonie" om. H. sorten. Om man stäl en
stökning (avlägg) från en grannens pelargo-
-nie påminnade den om den skulle växa och
trivas bättre, än om man fått den av grannen.

8/ Andra föremål ?

Från minnet om för andra hem minnes jag
en juletrona / av trä som vid julen kläddes
med färggrönt papper, 4 julens förtäcker.
och tändes vid juleafton. Den lille stugan
är nu borta sedan länge.